

θαν απ' ὄξω ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ ποίημα τοῦ Λουκρητίου καὶ τοῦ εἶπαν πὼς ἦταν ἔξοχο. Μόνο, ὅταν ἀργότερα, ἀκολουθώντας τις συμβουλές καὶ τὴ μέθοδο ἑνὸς μεγάλου γλωσσολόγου, κατάφερε νὰ τὸ ἀπαγγέλλῃ σὰν ἀρχαῖος Λατῖνος, κατάλαβε τὴν ὁμορμιά καὶ τὸ πάθος τοῦ στίχου τοῦ χωρίου ποὺ ἀρχίζουσε μὲ τό, «Ἡ ἀγελάδα ποὺ ἔχασε τὸ μοσχάρι της.» — Σὰν πάλι ἔγινε δάσκαλος, εἶδε πὼς ὅταν μιλοῦσε στοὺς μαθητές του γιὰ τὴν προφορὰ τῶν Λατινικῶν καὶ τοὺς διάβαζε μερικοὺς στίχους μὲ τὴν νέα προφορὰ, ὅλα τὰ κεφαλάκια σηκώνονταν, κι ἔλα τὰ μάτια ἀνοιγαν καὶ τὸν ἀκολουθοῦσαν προσεχτικὰ. Βέβαια σ' αὐτὸ ἔχει νὰ κἀνῆ ἡ φυσικὴ περιέργεια τοῦ παιδιοῦ καὶ τὸ φιλότιμό του σὰν τοῦ διδάσκουν κάτι ὄξω ἀπὸ τὰ «τετριμμένα», ἀλλὰ ἡ κυριώτερη αἰτία ποὺ κεντὰ τὸ ἐνδιαφέρον του εἶναι ἡ ἀσυνείδητη χαρὰ ποὺ αἰσθάνεται ζυγώνοντας τὴν ἀλήθεια.

Φοβοῦμαι πὼς πολὺ ὠμὰ παράστησα ὅσα λέει ὁ Κορ Ρουσσέλ στὴ μελέτη του. Πρέπει νὰ τὴ διαβάσῃ κανεὶς ἀλάκερη γιὰ νὰ χαρῆ τὴν ξυπνητάδα τοῦ ὕφους του καὶ τὴν οὐσία τῶν ἐπιχειρημάτων του.

Σήμερα ποὺ οἱ νέοι ἐπιστήμονες μας παραδέχονται ὅλοι, σὲ γενικὲς γραμμές, τὴ μεταβολὴ τῆς προφορᾶς καὶ ποὺ κανένας του δὲν τὸ θεωρεῖ «καθῆκον πατριωτικόν» νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐπρόφερναν ἀπαράλλαχτα σὰν ἐμᾶς, ἴσως κάτι μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀργότερα — φοβοῦμαι πολὺ ἀργότερα — γιὰ μιὰν ἀναπαράσταση τῆς προφορᾶς τῶν ἀρχαίων μας. Κ' ἔτσι οἱ κατοπινὲς γενεές θὰ μπορέσουν νὰ γευθοῦν τὸν ἀπηγορευμένο γιὰ μᾶς καρπὸ δηλ. τὸ ρυθμὸ καὶ τὴ μουσικὴ τῶν ἀρχαίων μας ποιητῶν (1).

Δ. Π. Π.

ΤΑ ΦΙΡΜΑΝΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΡΕΜΠΕΛΙΟ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Στὰ «Παναθήναια» τῆς 30 τοῦ περασμένου Νοέμβρη δημοσιεύτηκαν, ξεσηκωμένα ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο ἑνὸς μοναστηριοῦ τῆς Πάτμου, ἓνα Βεζύρικὸ διάταγμα ἀπὸ 20 Ἀπριλίου 1797, ἐκδομένο Ἑλληνικὰ

(1) Μ' αὐτὰ δὲν ἐννοῶ νὰ εἰσαχθῆ στὰ σχολεῖα μας ἡ «μπάσταρδη» προφορὰ ποὺ μεταχειρίζονται στὴ Δύση. Ἄκουσα σὲ Γαλλικὰ καὶ Ἀγγλικὰ σχολεῖα νὰ διαβάξεται ὁ Ὅμηρος καὶ στὴ Λόντρα πέροι εἶδα νὰ παρασταίνου ἐρασιτέχνες, καλὰ μελετημένοι, στὸ πρωτότυπο τίς «Τραχίνιες» τοῦ Σοφοκλή. Καὶ κατάλαβα τί ἐννοεῖ ὁ Κορ Ρουσσέλ λέγοντας πὼς σὲ τέτοια προφορὰ αἰσθάνεται κανεὶς ἓνα ρυθμὸ ἀνόπαρτο, ψεύτικο (un rythme inexistant, faux).

ἀπὸ τὸν τότε Βεζύρη, ποὺ εἶταν μαζί καὶ ναύαρχος κ' ἓνα Βασιλικὸ φερμάνι ἀπὸ 1 Ἰουν. 1797.

Τὸ πρῶτο προστάζει νὰ διώχνονται ἀπ' τὸ Τούρκικο κράτος οἱ Ζακυθῖνοί, Κεφαλωνῖτες, Κερκυραῖοι, Χωρηθάτες καὶ Σκλαβοῦνοι, καὶ τὸ δεύτερο, οἱ ἴδιοι αὐτοὶ καὶ γενικὰ οἱ ὑπήκοοι τῆς Βενετιᾶς, ὅσοι καταφύγανε στὴ Ρουσσία ἢ ὑπερετοῦνε σὲ ρούσσικὰ καράβια, νὰ μὴν ἀνάγνωρίζονται γιὰ ὑπήκοοι Ρούσσοι, ἂν δὲν εἶταν γραμμένοι στὸ δεφτέρι τῆς Καντσελλαρίας. Κι ἔλ' αὐτὰ, γιὰτί, κατὰ τὸ φερμάνι, ὑπήκοοι τῆς Βενετιᾶς στάθηκαν αἰτία τῆς ταραχῆς, ποῦχε γίνῃ στὴ Σμύρνη.

Ὁ Δ. Καλλιμάχος, ποὺ ξεσήκωσε τὰ φερμάνια τοῦτα, γράφει ὅτι «δὲν γνωρίζομεν τὴν φύσιν τῆς ἐν Σμύρνη ἀνωμαλίας», ποῦδωκε ἀφορμὴ στὸ διωγμὸ τῶν ὑπηκόων τῆς Βενετιᾶς. Δὲν ἔχει δίκιο, γιὰτί εἶναι γνωστὸ τί εἶταν ἡ ταραχὴ αὐτὴ στὴ Σμύρνη. Εἶναι τὸ γνωστὸ Ρεμπελιὸ τῆς Σμύρνης στὰ 1797.

Εἶχαν πάει τότες ἐκεῖ κάπιοι σκηνοβάρτες Γερμανοὶ καὶ σὲ μιὰ παράσταση αὐτοῦντων ὁ Γενίτσαρος φύλακας (γιασαξής), θέλοντας νὰ ἐμποδίσῃ ἓναν ὑπήκοο τῆς Βενετιᾶς Ζακυθῖνὸ ἢ Κεφαλωνῖτῃ, σκοτώθηκε ἀπ' αὐτὸν καὶ τοὺς συντρόφους. Οἱ Γενίτσαροι ζήτησαν νὰ τοὺς παραδοθῆ ὁ φονιάς ἀπὸ τὸ προξενεῖο, κ' ἐπειδὴ δὲν τοὺς παραδόθηκε, ἀγρίεψαν καὶ τὸ κακὸ ξέσπασε, ὅπως πάντα, στὴ ράχη τῶν ρωμιῶν. Ἄρχισε σφαγὴ, ποὺ ἔστειλε στὸν Ἄδη ἴσα μὲ 1500 ἴσως καὶ παραπάνου ρωμιούς, ἔβαλαν καὶ φωτιά, ποὺ σάρωσε τὸ καλύτερο μέρος τῆς Σμύρνης. Ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους δὲν ἔπαθε κανεὶς, γιὰτί πρόφτασαν κ' ἐσώθηκαν στὰ πλοῖα, ποὺ εἶταν ἐκεῖ ἀραγμένα.

Αὐτὰ τὰ δηγέται ἓνας Γάλλος Tricon, ποὺ εἶταν παρὼν στὴν ταραχὴ. Ἀναφέρουν τὸ πρᾶμα καὶ ὁ Κ. Οἰκονόμος καὶ ὁ Φιλήμονας καὶ ἄλλοι. Μάλιστα σώζεται καὶ ποίημα, ἀλλὰ κολοβό, γιὰ τὴν καταστροφὴ αὐτὴ ἑνὸς ποιητῆ Μανιάτῃ, τοῦ Ν. Νηφάκου, ποὺ ἔχει ἀντιγράψῃ ὁ κ. Σ. Κουγέας καὶ ἔχει δημοσιεῦτῃ στὴ μονογραφία ποὺ ἔγραψε γι' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση ὁ Ν. Κ. Χ. Κωστής, Σμυρνιός, στὸ «Δελτίο τῆς Ἰστ. καὶ Ἑθν. Ἑταιρ. τῆς Ἑλλάδος».

Λοιπὸν τὰ δύο φερμάνια τῆς Πάτμος διατάζου-νε διωγμὸ τῶν ὑπηκόων τῆς Βενετιᾶς, ἐπειδὴ ὑπήκοοι Βενετοὶ ἔγιναν ἀφορμὴ τῆς σφαγῆς καὶ τῆς πυρκαγιᾶς, καθὼς καὶ τῆς ἀρπαγῆς, ποὺ ἀκολούθησε κατόπι. Δηλ. μ' αὐτὰ ἐνῖβε τὰ χέρια του τὸ ἀθῶο καὶ ἄκακο Τούρκικο κράτος καὶ γύρευε καὶ ρέστα. Ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ φερμάνια τὸ ἓνα τουλάχιστο, τὸ Σουλτανικὸ, φαίνεται νὰναι δημοσιεμένο ἀπὸ τὸ σύγχρονό μας Τούρκο ἱστορικὸ Τζεβντέτ πασά, ἴσως καὶ ἀπὸ τὸ Γερμανὸ Ζινκεϊσεν.

10.2.1912

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ